

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33581
Nom	Sistemes laborals territorials i desenvolupament local
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1309 - Grau de Relacions Laborals i Recursos Humans	Facultat de Ciències Socials	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1309 - Grau de Relacions Laborals i Recursos Humans	22 - Sistemas laborales territoriales y desarrollo local	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
PITXER CAMPOS, JOSEP VICENT	110 - Economia Aplicada

RESUM

Sistemes Laborals Territorials i Desenvolupament Local és una assignatura optativa de 6 crèdits, situada en l'itinerari Intervenció en el Mercat de Treball i Polítiques Sociolaborals de 4rt curs del Grau en Relacions Laborals i Recursos Humans. S'hi pretén proporcionar a l'alumnat els coneixements i competències necessàries per a la identificació de las estructures i problemàtiques territorials, per a l'anàlisi dels mercats locals de treball i els processos de desenvolupament territorial i per a la planificació eficaç de les actuacions a escala local en matèria d'ocupació i intervenció en el mercat laboral.

El contingut de l'assignatura gira al voltant del fet que tant els processos econòmics com els laborals tenen lloc en marcs territorials concrets. És per això que en aquesta assignatura s'adopta una perspectiva territorial amb l'objectiu d'analitzar el món del treball y el desenvolupament local.

Tot això ens porta a estructurar els continguts en sis temes. Al primer tema introduïm el concepte "territori" i presentem, de manera general, com adoptar una perspectiva territorial en l'anàlisi dels processos de desenvolupament i dels fenòmens laborals. A continuació, al tema 2, identifiquem els principals actors territorials i quina és la seua participació efectiva als processos socioeconòmics locals. S'hi posa una atenció especial als actors públics i al govern del territori.

El tema 3 se centra en la qüestió de l'elaboració d'una anàlisi aprofundida de les unitats territorials, quins continguts ha de tenir i a quines fonts d'informació hi podem recórrer per confeccionar-la.

En acabant d'aquets tres temes de caràcter més general, als temes 4 i 5 estudiem de manera més detallada els processos socioeconòmics a escala territorial. El tema 4 inclou els conceptes clau per comprendre les realitats laborals territorialitzades, mentre que el 5 està dirigit a la comprensió dels processos de desenvolupament local.

Per acabar, i posat que no sols busquem identificar i comprendre el funcionament dels processos territorials, sinó també dissenyar i planificar les actuacions adients per aconseguir la seua transformació, s'hi afegeix el tema 6. En aquest darrer tema es centra l'atenció en les polítiques amb incidència sobre les dinàmiques territorials, i sobre l'esforç de coordinació (entre el conjunt d'actors locals, i també entre els distints nivells de govern) que impliquen.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Els continguts d'Economia, Economia Laboral i Polítiques Sociolaborals, que s'han treballat en cursos anteriors del Grau en Relacions Laborals i Recursos Humans, seran la base a partir de la qual s'han programat els continguts de l'assignatura. Per tant, és recomanable haver cursat i aprovat prèviament les assignatures on saborden aquestos continguts: Economia Aplicada, Economia del Treball i Anàlisi Econòmica de les Polítiques Sociolaborals.

COMPETÈNCIES

1309 - Grau de Relacions Laborals i Recursos Humans

- Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.
- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

- Que els estudiants puguem transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Capacidad para aprender de forma autónoma y desarrollar la iniciativa y el espíritu emprendedor.
- Capacidad para organizar y planificar.
- Capacidad para gestionar la información, redactar y formalizar informes y escritos.
- Capacidad para analizar, sintetizar y razonar críticamente.
- Capacidad para resolver problemas, aplicar el conocimiento a la práctica y desarrollar la motivación por la calidad.
- Capacidad para comunicar de forma oral y escrita.
- Capacidad para utilizar las nuevas tecnologías de la información y la comunicación.
- Capacidad para trabajar en equipo.
- Capacidad para respetar y promocionar los derechos fundamentales, la igualdad entre hombres y mujeres, la igualdad de oportunidades y la no discriminación, los valores democráticos y la sostenibilidad.
- Capacidad para conocer y aplicar los principios del código deontológico profesional.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

- Conèixer i interpretar les principals fonts d'informació laboral a escala local. Ser capaç de localitzar i gestionar informació de caràcter socioeconòmic a escala territorial.
- Conèixer l'àmbit espacial significatiu per a l'anàlisi dels fenòmens laborals i de les conques d'ocupació al País Valencià.
- Conèixer i comprendre l'estructura interna dels mercats locals de treball, la seua dinàmica i diversitat i la seua articulació amb altres subsistemes territorials (sistema productiu local, sistema local de formació, marc institucional local).
- Conèixer els continguts i tècniques d'un diagnòstic territorial i aplicar-los a casos concrets en l'àmbit valencià.
- Conèixer els diferents models de desenvolupament local i avaluar els seus avantatges i limitacions a partir de l'anàlisi de casos.
- Ser capaç d'analitzar les estratègies de desenvolupament local i el seu impacte sobre la sostenibilitat.
- Analitzar i fonamentar les polítiques amb incidència sobre la dinàmica socioeconòmica dels territoris.
- Identificar les desigualtats de gènere existents als territoris i analitzar i fonamentar les polítiques locals-territorials que s'adopten per combatre-les.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El territori i la perspectiva territorial

- Espai físic i territori
- La perspectiva territorial aplicada a l'anàlisi del desenvolupament i dels fenòmens laborals
- Labast espacial dels fenòmens econòmics al País Valencià

2. Actors, dinàmica territorial i govern del territori

- Els principals actors territorials
- Els actors i els fenòmens laborals a escala territorial
- Els actors i el desenvolupament territorial
- El govern del territori
- El govern relacional

3. L'anàlisi de l'entorn local: El diagnòstic territorial

- Orientacions metodològiques
- Contingut de l'anàlisi territorial
- Fonts d'informació

4. Mercats locals de força de treball i sistemes laborals territorials

- Els mercats locals de força de treball (MLFT): desplaçaments domicili-treball
- Els sistemes locals d'ocupació (SLO): cadenes de mobilitat i trajectòries laborals territorials
- Els sistemes laborals territorials (SLT): l'articulació dels SLO amb altres subsistemes territorials
- Les àrees laborals locals al País Valencià

5. El desenvolupament territorial

- El desenvolupament local: dimensions, actors i escala
- Models de desenvolupament local
- Factors i condicionants del desenvolupament territorial
- Anàlisi d'experiències al País Valencià

6. Les polítiques amb incidència sobre les dinàmiques territorials

- Actors públics amb incidència territorial. Especial referència al govern autonòmic i als poders públics locals
- Les intervencions socio-econòmiques locals. Recomanacions i experiències
- Participació i coordinació. L'experiència dels pactes locals i territorials per l'ocupació
- Polítiques territorials al País Valencià. Anàlisi d'experiències

7. Activitats pràctiques

- Identificació dels trets i les transformacions recents d'un territori
- Actors locals i govern del territori
- Recollida i tractament d'informació a escala local
- Identificació de les àrees laborals locals al País Valencià
- Trajectòries laborals i estructura d'un sistema local d'ocupació
- Sistemes productius locals i models de desenvolupament local
- La formació (i l'adquisició de qualificacions laborals) i la dinàmica territorial
- Programes i polítiques amb incidència sobre el territori

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teòricopràctiques	60,00	100
Elaboració de treballs en grup	10,00	0
Elaboració de treballs individuals	15,00	0
Estudi i treball autònom	30,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	15,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

Els objectius i la programació presentats seran coberts tant a través de sessions teòriques com mitjançant sessions de caràcter més pràctic. L'objectiu bàsic d'aquestes últimes consisteix a aprofundir en els coneixements i reflexions plantejades en les primeres, a més d'analitzar amb certa profunditat casos i experiències recents lligats a realitats territorials que ens resulten pròximes, preferentment del País Valencià. Lògicament, ambdós tipus de sessions són complementaris.

El contingut de les sessions teòriques constarà d'explicacions del professor amb el suport d'uns guions de seguiment que es trobaran a la disposició de l'estudiant abans de la classe. En els guions de cada tema s'indicarà quina és la seua bibliografia bàsica, que haurà de ser llegida per l'estudiant amb anterioritat al tractament del tema corresponent en classe.

Les sessions de caràcter pràctic abastaran activitats diverses, sempre lligades als objectius i continguts de la matèria presentats més amunt. Els materials i les propostes de treball de cada pràctica es posaran a la disposició de l'estudiant amb temps suficient abans de la classe. Els estudiants hauran d'abordar (individualment o en grup, segons es dispose) les propostes de treball pròpies de cada pràctica. En algunes de les pràctiques, quan així se sol·licite, els resultats d'aquest treball hauran de ser lliurats al professor a través de l'aula virtual (o d'algun altre mecanisme que s'indique en classe). En cap cas el lliurament serà posterior al treball dels materials en classe. Sobre la base d'aquest treball (previ a la classe), en les sessions pràctiques contrastarem els diferents resultats, argumentacions i punts de vista

existents, afegint-hi línies noves de treball. De vegades, el professor recollirà les tasques realitzades a l'aula en base a aquestes noves línies de treball.

Per a acabar, cal assenyalar que l'aula virtual (<http://aulavirtual.uv.es>) constitueix un recurs docent fonamental per al bon funcionament de la metodologia proposada. Els guions de seguiment de les sessions teòriques, les propostes de treball de les sessions pràctiques i alguns materials de treball es posaran a la disposició de l'estudiant a través d'aquest mitjà, en el qual també es recollirà una planificació detallada de les activitats (el cronograma). Per altra banda, aquest serà el lloc en el qual tots els estudiants hauran d'emplenar la seva fitxa electrònica i fer lliurament dels treballs pràctics sol·licitats. A més, el correu electrònic de la Universitat s'emprarà com a mitjà habitual de comunicació per part del professor. Per això, haurà de comprovar-se periòdicament, o bé redirigir-lo cap a qualsevol altra adreça electrònica personal que resulte més còmoda a l'estudiant.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura constarà d'una prova escrita que suposa un 60% de la nota final i d'activitats d'avaluació continua que representen un 40% de la nota final. Aquelles persones que, resultat del seu treball al llarg del semestre, obtinguen una nota de 7 o més en el bloc d'avaluació continua podran optar voluntàriament a que la seua nota global del curs es determine amb unes ponderacions del 50% en cadascun dels dos ingredients esmentats (açò és, 50% la prova escrita i 50% l'avaluació continua).

Al final del quadrimestre, en la data oficial d'examen que determinarà la Facultat de Ciències Socials, es realitzarà la prova escrita, que constarà de preguntes referides a tot el temari del curs i a totes les pràctiques realitzades.

L'avaluació continua es referirà als següents aspectes:

- Activitats realitzades per l'alumnat individualment o en grup en les sessions pràctiques, algunes de les quals podran ser requerides per escrit o bé hauran de ser presentades a classe per l'alumnat.
- Preparació i exposició en l'aula d'un treball (en grup) referit a una realitat territorial concreta. Aquest treball girarà al voltant de la dinàmica territorial, les estructures públiques d'intervenció sobre aquesta realitat territorial i les polítiques i iniciatives locals-territorials adoptades.
- Participació activa de l'alumnat en les activitats presencials, així com habilitats i actituds mostrades en el desenvolupament d'aquestes.

Per a superar l'assignatura s'haurà d'obtenir almenys un 4 en la prova escrita i una mitjana de 5 sobre 10 en la nota global (resultat de la mitjana ponderada entre la nota de la prova escrita i la de l'avaluació continua). Les persones que no aproven l'assignatura en la 1a convocatòria hauran de repetir en la 2a convocatòria la prova escrita i mantindran la part de la nota lligada a l'avaluació continua.

Amb tot i amb això, de cara a la segona convocatòria s'obrirà la possibilitat perquè les persones que ho desitgen tornen a ser avaluades del bloc d'avaluació continuada. Ara bé, atenent a que una part de la nota d'aquest bloc respon a la participació activa de l'alumnat en les activitats presencials, en aquest cas només es podrà accedir al 60% de la nota màxima de l'esmentat bloc. Tant a classe com a través de l'aula virtual s'indicaran els detalls relatius a com accedir a aquesta nova avaluació del bloc "avaluació continuada".

REFERÈNCIES

Bàsiques

- BANYULS, J. i altres (2005): *Economia laboral i polítiques d'ocupació*, Universitat de València, València. Capítol 7 (Els mercats locals de treball), pp. 191-214.
- BLANCO, I. i GOMÀ, R. (coords., 2002): *Gobiernos Locales y Redes Participativas*, Ariel, Barcelona.
- CENTELLES, J. (2006): *El buen gobierno de la ciudad. Estrategias urbanas y política relacional*, Plural Editores - IIG - INAP, Bolivia - Barcelona - Madrid.
- GALLEGO, J.R. i PITXER, J.V. (2010): "La política regional", dins A. GARCÍA RECHE i A. SÁNCHEZ ANDRÉS (coords.): *Política Económica Estructural y de Competitividad*, Tirant lo Blanch, València, pp. 77-102.
- HOMS, O. (1994): "La cualificación profesional en los mercados locales de trabajo", dins A. ALABART, S. GARCÍA i S. GINER (comps.): *Clase, poder y ciudadanía, Siglo XXI*, Madrid.
- ROMERO, J. i BOIX, A. (eds., 2015): *Democracia desde abajo. Nueva agenda para el gobierno local*, Universitat de València, València.
- GALLEGO, J.R. (2006): "Desarrollo económico y diagnóstico territorial en regiones desarrolladas y en regiones en desarrollo", dins J. NOGUERA (ed.): *La visión territorial y sostenible del desarrollo local*, Publicacions de la Universitat de València, València. Vol I (Territorio, desarrollo, sistema productivo), pp. 141-170.
- SUBIRATS, J. (2016): *El poder de lo próximo. Las virtudes del municipalismo*, Los Libros de la Catarata, Madrid.
- HERMOSILLA, J. (dir.); CANO, E.; PITXER, J.V.; MAYORDOMO, S.; FANSA, G.; APARICIO, J.V. (2017): *Guía práctica para la realización de diagnósticos territoriales para el fomento del empleo*, Universitat de València, València.
- GALLEGO, J.R. i PITXER, J.V. (2018): "Reinterpretando el desarrollo territorial: Una nueva visión desde la Economía", dins Farinós, J. (coord. i ed.) i Peiró, E. (ed.): *Territorio y Estados: Elementos para la coordinación de las políticas de ordenación del territorio en el siglo XXI*, Tirant lo Blanch, València, pp. 191-233.
- Farinós, J. i Peiró, E. (eds., 2019): *Informe sobre la evolución y la situación territorial de la Comunitat Valenciana*, Universitat de València (Servei de Publicacions), València.

Complementàries

- BAGNASCO, A. (1989): "Mercado y mercados de trabajo", *Sociología del Trabajo*, núm. 6, pp. 21-31.
- BENKO, G. i LIPIETZ, A. (eds., 1994): *Las regiones que ganan. Distritos y redes. Los nuevos paradigmas de la geografía económica*, València, Edicions Alfons el Magnànim.
- CARRILLO, E. (1999): *Gestión Pública y Desarrollo Local*, Junta de Andalucía.

- COMISIÓN EUROPEA (2004): Guía práctica sobre el desarrollo de estrategias de empleo a nivel local en España.
- GALLEGO, J.R. i NÁCHER, J. (2003): "Consenso y políticas de desarrollo local: Una aplicación al caso valenciano", Ciudad y Territorio, XXXV (135), pp. 53-73.
- SALOM, J. y otros (1997): "Las áreas de mercado de trabajo local en la Comunidad Valenciana. Una propuesta de delimitación", Ciudad y Territorio, núm. 112, pp. 335 356.
- VÁZQUEZ BARQUERO, A. (1999): Desarrollo, redes e innovación. Lecciones sobre desarrollo endógeno, Pirámide, Madrid.
- MEMBRADO, J.C. (2013): La división territorial valenciana. Antecedentes, problemas y política de la Generalitat, Investigaciones Geográficas, núm. 59, pp. 5-24.
- OBSERVATORIO METROPOLITANO (2014): La apuesta municipalista. La democràcia empieza por lo cercano, Traficantes de Sueños, Madrid.
- MÉNDEZ, R.; ABAD, L.D.; ECHAVES, C. (2015): Atlas de la crisis. Impactos socioeconómicos y territorios vulnerables en España, Tirant Humanidades, València.
- COMISIÓN EUROPEA (2011): Ciudades del mañana. Retos, visiones y caminos a seguir, Comisión Europea DG de Política Regional, Bruselas.
- Ciudad y Territorio: Estudios Territoriales, núm. 188, 2016 (número dedicat a "Crisis, gobiernos locales y políticas urbanas")
- Ciudad y Territorio: Estudios Territoriales, núm. 198, 2018 (número dedicat a "Trayectorias y recomposiciones metropolitanas en el sur de Europa después de la crisis")
- CALVO, R. i PORTET, J. (dirs., 2016): Efectos de la crisis sobre el modelo de desarrollo local. La necesidad de aprender de la crisis vivida, Neopàtria, Alzira.